

ผลของโปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดา ต่อการสื่อสารเรื่องเพศ ระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้น

Effects of Mother-Participating Program on Sexual Communication between Mother and Early Female Adolescents

กมลทิพย์ ทิพย์สังวาล,* รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์,** พรนภา หอมสินธุ์***

*โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไกรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

**ผู้เขียนหลัก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

KamolthipThipsungwan,*RungratSrisuriyawet,PornnaphaHomsin*****

*TumbonKrainok Health Promoting Hospital, Sukhothai Province

**Corresponding Author, Faculty of Nursing, Burapha University

*** Faculty of Nursing, Burapha University

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ 2 กลุ่มวัดก่อนและหลัง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดาต่อทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศความสะดวกใจในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรและทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของมารดาที่มีบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ มารดาอายุระหว่าง 30-50 ปี ที่มีลูกสาววัยรุ่นอยู่ในช่วงอายุ 11-15 ปี จำนวน 60 คน โดยเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน ทั้งสองกลุ่มจะได้รับความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด การคบเพื่อนต่างเพศ การจัดการกับอารมณ์ทางเพศ และหลักการสื่อสารในครอบครัว เป็นเวลา 2 ชั่วโมง เฉพาะกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมที่ใช้กระบวนการการมีส่วนร่วม (AIC) ที่ประกอบด้วยกิจกรรม 5 ชุด ระยะเวลา 60-90 นาที ในวันเสาร์ 2 ครั้งได้แก่ กิจกรรมกลุ่มย่อยการอภิปราย ฉายวิดีโอ การแสดงบทบาทสมมติ และฝึกรวมทักษะการสื่อสาร นอกจากนี้มารดาในกลุ่มทดลองจะได้รับเนื้อหาเกี่ยวกับเทคนิคการสื่อสารกับลูกวัยรุ่นการจัดการกับความรู้สึกที่ไม่สะดวกใจที่จะพูดการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยง หลักการพูดจูงใจ และการหาโอกาสที่จะสื่อสารและมารดาจะได้รับการบ้านให้กลับไปฝึกสื่อสารกับลูกของตนเองที่บ้านภายใน 2 สัปดาห์ เพื่อนำผลกลับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ประเมินผลทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ 2 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามด้วยตนเองและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Chi-square test, Independent t-test และ Dependent t-test ผลการวิจัยพบว่ามารดาในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการมีส่วนร่วมมีทัศนคติในการสื่อสารเรื่องเพศ ($p < .001$) ความสะดวกใจในการสื่อสาร ($p < .05$) และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ ($p < .05$) ดีกว่ามารดาในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะว่า การจัดการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องเพศมีบทบาทสำคัญการพัฒนาศักยภาพมารดาในการสื่อสารกับลูกสาวเกี่ยวกับการเริ่มมีเพศสัมพันธ์ และการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม/การสื่อสารเรื่องเพศ/มารดาวัยรุ่นหญิง

Abstract

This quasi-experimental research was aimed to examine the effects of mother-participating program of communication on attitudes of parent-adolescent communication, comfort with communication related to sexual topics, and communication skill. A sample of 60 mothers of adolescent females was randomly assigned to treatment group (n=30) and control group (n= 30). Both groups received knowledge content about birth control and condom use, going out with boyfriends, contraceptive use, managing sexual desire and principles of family communication for 2 hours. Intervention group was received the Appreciation-Influence-Control (AIC) Interventions consisted of five 60-90 minutes modules implemented on two consecutive Saturdays, including small-group discussions, videos, interactive exercises such as role-plays, and skills-building activities. Mothers in treatment group also received content to support sexual-specific communication (e.g., parental values and standards about sex, how to avoid risky situations, dealing with discomfort about communication) and parent-adolescent communication in general (e.g., aspirations for their children, creating opportunities for communication). Mothers were provided with "homework" that was to be completed with their adolescent in between sessions as a means of practicing some of the communication strategies presented in the program within 2 weeks. Measures were administered at baseline and 2-week posttest. Data were collected by self-administered questionnaires and analyzed by Chi-square test, Independent t-test and Dependent t-test. The findings indicated that mothers in the Mother-Participation Intervention had significantly more positive attitudes towards communication ($p < .001$), more comfort with communication ($p < .05$), and more skills of sexual risk communication ($p < .05$) than mothers in the control group. This result suggested that participation learning played important role to develop maternal competency of communication with daughter about sexual initiation and safe sex.

Keywords : Participation/ Sexual Communication/ Mothers of Female Adolescents

บทนำ

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นเป็นปัญหาสำคัญของสังคมและการสาธารณสุข เนื่องจากพบว่าวัยรุ่นมีแนวโน้มมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลการสำรวจข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 15-25 ปีระดับชาติพบว่า ขณะนี้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรส่งผลให้เด็กวัยรุ่นตั้งครรภ์จำนวนมาก อีกทั้งยังพบว่ามีการดาวยุติอายุต่ำกว่า 20 ปีมีอัตราการคลอดบุตรสูงเป็นอันดับ 1 ของเอเชียคือร้อยละ 16.2 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 10¹ โดยอายุน้อยสุดที่คลอดบุตรในโรงพยาบาลรัฐอายุเพียง 10 ปี² อีกทั้งจากผลการสำรวจพฤติกรรมและทัศนคติด้านเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นอายุ 16-21 ปี ทั่วโลก พบว่าวัยรุ่นไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงสูง คือร้อยละ 52 นิยมมีคู่นอนมากกว่า 1 คน ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดในโลก ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเพียงร้อยละ 23 เป็นค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดในโลก และยังพบว่าพ่อแม่ไทยสอนเรื่องเพศให้ลูกน้อยที่สุดในโลกคือ เพียงร้อยละ 1 เท่านั้น ในขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วโลกคือร้อยละ 12³

จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นไทยกำลังมีปัญหาในเรื่องพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทางเพศ ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือ วัยรุ่นขาดข้อมูลด้านเพศที่เหมาะสม โดยเฉพาะจากครอบครัวเนื่องจากพ่อแม่มองว่าการพูดเรื่องเพศจะเป็น ดาบสองคม และเป็นการชี้โพรงให้กระรอก เลยไม่ยอมพูดกับบุตร ในขณะที่บุตร ก็กลัวพ่อแม่จะดุตำเลียบ่ไม่ยอมปรึกษาพ่อแม่ในเรื่องเพศ⁴ สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องรูปแบบการเลี้ยงดูและการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาวต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นตอนหญิง เขตกรุงเทพมหานคร⁵ พบว่ามารดามีการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรสาวโดยรวมน้อย โดยเฉพาะในด้านการสืบพันธุ์ การปฏิสนธิ การคบเพื่อนต่างเพศ การ

ปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและผลกระทบ การจัดการกับอารมณ์เพศ

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าครอบครัวที่มีการพูดคุยเรื่องเพศระหว่างพ่อแม่และบุตรมีแนวโน้มที่บุตรจะมีพฤติกรรมทางเพศช้า มีจำนวนคู่นอนน้อยและมีกิจกรรมทางเพศน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่มีการพูดคุย⁶ ที่สำคัญการสื่อสารเรื่องเพศมีความสัมพันธ์กับการคุมกำเนิด ดังการศึกษาของนิคมเมอร์ และเออร์ตรายต์⁷ พบว่าการที่แม่สื่อสารกับลูกสาวถึงวิธีการคุมกำเนิด ทำให้ลูกสาวมีเพศสัมพันธ์น้อยลง และในกลุ่มที่มีเพศสัมพันธ์ก็ใช้การคุมกำเนิดอย่างถูกวิธี ซึ่งจากการศึกษาเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและวัยรุ่นในครอบครัวไทย⁸ พบว่าผู้ปกครองและบุตรวัยรุ่นในครอบครัวไทยมีความเชื่อว่า “เป็นความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปกครองกับบุตรวัยรุ่นจะสามารถพูดคุยเรื่องเพศด้วยกันได้”

จากการศึกษาของ Dilorio และคณะ⁹ เสนอแนะว่า บิดามารดาจะสะดวกใจที่จะพูดคุยกับบุตรที่เป็นเพศเดียวกันกับตนการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาว่าควรส่งเสริมให้พูดคุยกันในเพศเดียวกับตนคือบิดาควรพูดคุยกับบุตรชายมารดาควรพูดคุยกับบุตรสาวและยังพบว่าวัยรุ่นทั้งเพศชายและเพศหญิงจะพูดคุยเรื่องเพศกับมารดามากกว่าบุตรสาวจะพูดคุยเรื่องส่วนตัวกับมารดามากกว่าบิดา¹⁰ จึงทำให้มารดาพูดคุยเรื่องเพศกับบุตรสาววัยรุ่นได้ดีและมีประสิทธิภาพกว่าบิดา¹¹ จากข้อมูลดังกล่าวมารดาจึงถือว่าเป็นแหล่งข้อมูล เป็นผู้ที่ให้ความรู้และพูดคุยเรื่องเพศกับบุตรสาววัยรุ่นได้ดีที่สุด

การศึกษาที่ผ่านมาโปรแกรมการสอนที่จัดให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขปัญหาเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น และป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับโปรแกรมเป็นผู้ปกครองวัยรุ่นในสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ โดยการใช้การสนทนากลุ่มและการทำประชาพิจารณ์เพื่อป้องกันพฤติกรรม

เสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการเห็นคุณค่าของตนเอง การให้โปรแกรมโดยการพัฒนาหลักสูตรจากหลักสูตรเพศศึกษาขององค์กรแพธ (PATH) การนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (PL) เกม การบรรยาย มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมซึ่งยังขาดการมีส่วนร่วมของมารดาที่มีบุตรวัยรุ่นในชุมชนมาร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมโดยมารดาที่มีบุตรวัยรุ่นหญิงมีส่วนร่วมตลอดทั้งกระบวนการคือเป็นผู้คิดวิเคราะห์จากปัญหาเรื่องเพศของวัยรุ่น แล้วนำการสื่อสารเรื่องเพศมาร่วมกันหาแนวทางในการสื่อสารกับบุตรวัยรุ่นร่วมกัน นำแนวทางการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรวัยรุ่นมาวางแผน และดำเนินกิจกรรมตามแผน เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศกับบุตรวัยรุ่นหญิงของตนเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนาโปรแกรมการสื่อสารเรื่องเพศที่เน้นหลักการการมีส่วนร่วมของมารดาในการเรียนรู้ เพื่อให้มารดามีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสารเรื่องเพศ มีความสะดวกใจในการพูดคุยกับบุตรเรื่องเพศ และมีทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศของมารดาที่มีบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นระหว่างกลุ่มที่ได้รับและกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสะดวกใจในการสื่อสารเรื่องเพศของมารดาที่มีบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นระหว่างกลุ่มที่ได้รับและกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดา
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศของมารดาที่มีบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นระหว่างกลุ่มที่ได้รับและกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดา

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) ชนิดสองกลุ่มที่ไม่เท่าเทียมกันวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (non-equivalent control group pretest posttest design) แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วัด 2 ครั้ง ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ มารดาของบุตรวัยรุ่นหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 อำเภอเกรียงไกรลาด จังหวัดสุโขทัย จำนวน 60 คน โดยศึกษา 2 กลุ่มเปรียบเทียบ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้ 1) อายุไม่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 ปี 2) มารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน 3) อ่านและเขียนภาษาไทยได้และ 4) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยตลอดช่วงเวลาการศึกษา

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเลือกพื้นที่เป้าหมายในการทดลอง โดยพิจารณาจากลักษณะของความเป็นอยู่ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่คล้ายคลึงกัน และมีสัดส่วนของประชากรวัยรุ่นใกล้เคียงกัน ได้พื้นที่เป้าหมาย 2 ตำบล จาก 9 ตำบล ในเขตอำเภอเกรียงไกรลาด จังหวัดสุโขทัย ได้แก่ ตำบลท่าฉนวน และตำบลลง
2. สุ่มตำบลเพื่อเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการจับสลาก ได้ตำบลท่าฉนวน เป็นพื้นที่กลุ่มทดลอง และตำบลลง ซึ่งอยู่ห่างจาก ตำบลท่าฉนวน 23 กิโลเมตร เป็นพื้นที่กลุ่มควบคุม
3. ในแต่ละตำบล สุ่มเลือกมารดาที่มีบุตรวัยรุ่นหญิงที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ โดยใช้วิธีจับสลากจากรายชื่อแบบไม่คืนที่ (sampling with non-replacement) จากบัญชีหญิงวัยเจริญพันธุ์ตำบลละ 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่ โปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดา ประกอบด้วย กิจกรรม 5 ชุด ๆ ละ 60-90 นาที ได้แก่ 1) สถานการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นในปัจจุบัน และการให้ความรู้เรื่องหลักการสื่อสาร 2) ฐานการเรียนรู้ 3 ฐาน ให้ความรู้เรื่อง การคุมกำเนิด การคบเพื่อนต่างเพศ และการจัดการกับอารมณ์เพศ 3) เกม “บอกต่อ” “สิ่งที่เห็น” และ “ผู้ฟังที่ดี” 4) กระบวนการมีส่วนร่วม 3 ขั้นตอน ได้แก่ A (Appreciation), I (Influence), และ C (Control) และ 5) ฝึกอบรมทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ ในวันเสาร์ 2 โดยมีผู้ช่วยวิจัยที่ได้รับการอบรมมาแล้วดูแลช่วยเหลือในการทำกลุ่ม โปรแกรมที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม (AIC) ประกอบด้วยสมาชิกคือมารดาของวัยรุ่นหญิงเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีการอภิปราย ฉายวิดีโอ การแสดงบทบาทสมมติ และฝึกอบรมทักษะการสื่อสาร นอกจากนี้มารดาในกลุ่มทดลองจะได้รับเนื้อหาเกี่ยวกับเทคนิคการสื่อสารกับลูกวัยรุ่นการจัดการกับความรู้สึกที่ไม่สะดวกใจที่จะพูด การหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยง หลักการพูดจูงใจ การหาโอกาสที่จะสื่อสาร และมารดาจะได้รับการบ้านให้กลับไปสื่อสารกับลูกวัยรุ่นของตนเองที่บ้านภายใน 2 สัปดาห์ เพื่อนำผลกลับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ประเมินผลทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ 2 สัปดาห์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป เป็นชุดคำถามแบบเลือกตอบและเติมคำลงในช่องว่าง สำหรับบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาวัยรุ่นหญิงตอนต้น ได้แก่ อายุระดับการศึกษาสูงสุดอาชีพรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนจำนวนบุตรทั้งหมดและจำนวนบุตรวัยรุ่น (อายุ 10-19 ปี)

2.2 แบบสอบถามทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้น เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องและ

ครอบคลุมความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การคบเพื่อนต่างเพศ การจัดการอารมณ์เพศ จำนวน 14 ข้อ คะแนน 70 คะแนน ลักษณะของคำถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ตัวเลือกคือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง ดี ดีมาก ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านได้ค่า CVI = 0.85 นำไปทดลองใช้มารดาวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย นำไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา = .86

2.3 แบบสอบถามความสะดวกใจในการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องและครอบคลุมความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การคบเพื่อนต่างเพศ การจัดการอารมณ์เพศ จำนวน 12 ข้อ คะแนน 60 คะแนน ลักษณะของคำถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ตัวเลือกคือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านได้ค่า CVI = 0.83 นำไปทดลองใช้มารดาวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย นำไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา = .93

2.4 แบบสอบถามทัศนคติในการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องและครอบคลุมความรู้เรื่อง 3 หัวข้อได้แก่ การคุมกำเนิด การจัดการกับอารมณ์เพศ และการคบเพื่อนต่างเพศ จำนวน 11 ข้อ คะแนน 55 คะแนน ลักษณะของคำถามจะเป็นแบบมาตราส่วนแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 5 ตัวเลือกคือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วยไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านได้ค่า CVI = 0.82 นำไปทดลองใช้มารดาวัยรุ่นหญิงตอนต้นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย นำไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา = .75

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้วิจัยเตรียมผู้ช่วยวิจัย 4 คน เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 3 คน และพยาบาลวิชาชีพ 1 คน ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำในกลุ่มย่อย กระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมสูงสุดในกิจกรรม เผื่อระวังความปลอดภัยให้แก่กลุ่มทดลองร่วมกับผู้วิจัย และเป็นผู้ประเมินตามแบบประเมินทักษะความสนใจ และทัศนคติในการสื่อสารเรื่องเพศก่อนและหลังทดลองโดยผ่านการฝึกปฏิบัติทักษะ และการใช้แบบประเมินภายใต้การแนะนำของผู้วิจัย เพื่อความเข้าใจในเนื้อหาสาระได้ตรงกัน

การดำเนินการทดลอง ใช้เวลาดำเนินการตามโปรแกรมทั้งหมด 2 สัปดาห์ กิจกรรมในการดำเนินการแต่ละครั้งมีดังนี้

กลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยจัดโปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดาในห้องประชุมโรงเรียนบ้านน้ำเรือโดยแบ่งเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการการมีส่วนร่วมAIC จำนวน 3 ส่วน ส่วนละ 2-3 ชั่วโมง และฝึกทักษะการสื่อสารเรื่องเพศในเรื่อง การคุมกำเนิด การจัดการกับอารมณ์เพศ การคบเพื่อนต่างเพศ โดยผ่านสถานการณ์จำลอง ภายใน 1 วัน

สร้างสัมพันธภาพด้วยกิจกรรมนันทนาการ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านร่างกายและอารมณ์โดยให้ความรู้เรื่องหลักการสื่อสารกับวัยรุ่นแบ่งกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม แล้วหมุนเวียนเข้าฐาน 3 ฐานเพื่อเรียนรู้เรื่อง การคุมกำเนิด การคบเพื่อนต่างเพศ และการจัดการกับอารมณ์เพศ โดยมีผู้ช่วยผู้วิจัยอธิบายพร้อมตอบข้อซักถาม ฐานละ 10 นาที หลังจากนั้นให้กลุ่มทดลองวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหาพร้อมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

เรื่องเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ร่วมกันรวมทั้งวางแผนในการสื่อสารกับบุตรวัยรุ่นหญิงของตนเอง นำเสนอผลสรุปของแต่ละกลุ่มย่อยตามใบงาน ให้ฝึกประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง โดยฝึกทักษะการสื่อสารเรื่องเพศในเรื่อง การคุมกำเนิด การจัดการกับอารมณ์เพศ การคบเพื่อนต่างเพศ โดยผ่านสถานการณ์จำลองผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยประจำกลุ่มให้คำแนะนำ อภิปรายสรุปเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันแล้วให้กลุ่มทดลองกลับไปสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรวัยรุ่นหญิงของตนเองที่บ้าน 2 สัปดาห์

ระยะที่ 2 มารดาที่มีบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นกลับไปฝึกทักษะการสื่อสารเรื่องเพศในเรื่อง การคุมกำเนิด การจัดการกับอารมณ์เพศ การคบเพื่อนต่างเพศ กับบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นของตนเอง 2 สัปดาห์ ประเมินปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้น โดยใช้การบวนการมีส่วนร่วมAIC และประเมินทักษะความสนใจ และทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นหลังการทดลอง

กลุ่มควบคุม

ประเมินทักษะ ความสนใจ และทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่าง มารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้น โดยใช้แบบสอบถาม ก่อนให้ความรู้ในเรื่อง การคุมกำเนิด การคบเพื่อนต่างเพศ และการจัดการกับอารมณ์เพศ และหลักการสื่อสารกับวัยรุ่นจำนวน 1 ครั้ง เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ณ ห้องประชุมของโรงเรียนบ้านกษัตริย์ราชูทิศ จากนั้นทิ้งระยะห่าง 2 สัปดาห์แล้วนัดหมายทำแบบสอบถามอีกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป กำหนดความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 สถิติที่ใช้ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศความสนใจในการ

สื่อสารเรื่องเพศและทัศนคติในการสื่อสารเรื่องเพศของมารดาที่มีบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการก่อนและหลังการทดลองโดยใช้สถิติ independent t-test

ผลการวิจัย

1. พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีอายุรายได้ครอบครัว อาชีพ และระดับการศึกษาใกล้เคียงกัน คือกลุ่มทดลองมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 42 ปี กลุ่มควบคุมมีอายุเฉลี่ยประมาณ 40 ปี รายได้ของครอบครัวต่อเดือนในกลุ่มทดลองมีรายได้สูงกว่าเล็กน้อย คือมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 5,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 4,350 บาท ในด้านอาชีพพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกรมากที่สุด (ร้อยละ 53.3 และร้อยละ 63.3 ตามลำดับ) ระดับการศึกษาสูงสุด จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด (กลุ่มทดลองพบร้อยละ 70.0 และในกลุ่มควบคุมร้อยละ 53.3 ตามลำดับ) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่มีบุตรวัยรุ่น 1 คน (ร้อยละ 76.6 และร้อยละ 80.0 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาความแตกต่างทางสถิติพบว่าข้อมูลทั่วไปดังกล่าวข้างต้นระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

2. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย pre-test (ก่อนได้รับโปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดา) ระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมกับกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรม พบว่าคะแนนเฉลี่ยทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศ ความสนใจและทัศนคติในการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ .05 ดังนั้นจึงทดสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมโดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังได้รับโปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดา มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=.016$) โดยในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศฯ สูงกว่าในกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรม ด้านความสนใจในการสื่อสารเรื่องเพศ พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสนใจในการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังได้รับโปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดา มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=.025$) โดยในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยความสนใจในการสื่อสารเรื่องเพศ สูงกว่าในกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรม และด้านทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศของมารดาที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยทัศนคติความสนใจในการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังได้รับโปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดา มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<.001$) โดยในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศสูงกว่าในกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรม

โดยสรุปโปรแกรมการมีส่วนร่วมของมารดา มีผลต่อ ทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศ ความสนใจในการสื่อสารเรื่องเพศ และทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศของมารดาที่มีลูกวัยรุ่นดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศความสะอาดใจและทัศนคติในการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลองและหลังทดลอง

ผลลัพธ์	กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่มควบคุม(n=30)		t	One-tail p-value
	M	S.D.	M	S.D.		
ทักษะในการสื่อสาร						
ก่อนการทดลอง	43.0	8.9	39.5	8.0	-1.6	.116
หลังการทดลอง	45.7	10.9	39.5	8.0	2.5	.016
ความสะอาดใจในการสื่อสาร						
ก่อนการทดลอง	40.4	10.6	36.9	12.9	1.1	.260
หลังการทดลอง	45.0	7.9	39.6	10.2	2.3	.025
ทัศนคติในการสื่อสาร						
ก่อนการทดลอง	22.3	2.3	23.2	5.7	-.8	.442
หลังการทดลอง	33.6	3.5	24.7	5.8	7.1	.000

อภิปรายผล

1. ภายหลังได้รับโปรแกรมค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติในการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาที่มีบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ($p < 0.01$) อธิบายได้ว่าโปรแกรมการทดลองมีผลต่อคะแนนเฉลี่ยทัศนคติในการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาจากทัศนคติเชิงบวกที่เพิ่มขึ้นอย่างมากกว่าปัจจัยตัวอื่น การที่มารดาในกลุ่มทดลองได้มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับบุตรได้อภิปรายแลกเปลี่ยนปัญหาระหว่างมารดากับบุตร มีการวิเคราะห์ปัญหาของแต่ละคนและแลกเปลี่ยนร่วมกัน ทำให้เกิดความเข้าใจในปัญหาของวัยรุ่นในปัจจุบันมากขึ้นว่าเป็นปัญหาในทุกครอบครัว ซึ่งต้องการให้พ่อแม่มีการสื่อสารกับลูกมากขึ้น ทั้งจากการสังเกตในระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย พบปัญหาอุปสรรคอันหนึ่งที่มารดากังวลคือกลัวลูกสงสัยในเปลี่ยนแปลงของตัวเอง เช่น “ไม่เคยพูดเพราะๆ กับลูกสักที จะเรียก “ลูก” “หนู” กลัว

ลูกตกใจ” และควบคุมอารมณ์ตัวเองได้น้อย เช่น “มันเถียง โมโหเลยคุยกันไม่ได้ทุกวัน” นั่นสะท้อนถึงทัศนคติเชิงลบของมารดาต่อการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกว่ายังเป็นเรื่องที่ไม่เป็นปกติ ซึ่งหลังจากกลุ่มทดลองกลับไปสื่อสารกับบุตรสาววัยรุ่นของตนเองที่บ้านพบว่า กลุ่มทดลองมีการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดีจากคำพูดที่ว่า “ต้องเริ่มที่จะพูดกับลูกก่อน ไม่ใช่ใช้อารมณ์” หรือ “ถามความคิดเห็นของลูก ตอนฟังพยายามระงับใจไม่ให้โมโห” และ “ถามก็เฉย สอนก็เฉย เลยของขึ้นนานๆ ถึงจะได้คุยกันดีๆ แต่ก็ดีกว่าเมื่อก่อน” เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างพ่อแม่และลูกสาววัยรุ่น ของ สุพิศ ศิริอรุณรัตน์¹⁶ เพื่อหารูปแบบที่จะส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างพ่อแม่และลูกสาววัยรุ่นในพ่อแม่ที่มีลูกสาววัยรุ่น อายุ 12-13 ปีในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 18 คู่ เข้าร่วมการวิจัย ทั้ง 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 ประเมินสถานการณ์โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ ขั้นตอนที่ 2 วางแผนปฏิบัติการแก้ปัญหา ขั้นตอนที่

3 ปฏิบัติการตามแผนและประเมินเพื่อปรับปรุงแผน
ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบส่งเสริมการสื่อสารเรื่อง
เพศระหว่างพ่อแม่และลูกสาววัยรุ่น พบว่า ผลลัพธ์
ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นทำให้พ่อแม่มีความรู้เรื่อง
เพศเพิ่มขึ้น มีทัศนคติทางบวกต่อการสื่อสารมากขึ้น
เรื่องเพศ และรับรู้ปัญหาการสื่อสารเรื่องเพศลดลง
เช่นเดียวกับลูกสาวที่รับรู้ปัญหาและอุปสรรคของการ
สื่อสารเรื่องเพศลดลง มีความรู้เรื่องสุขภาพทางเพศ
ดีขึ้น และพ่อแม่และลูกสาวมีความไว้วางใจ ความ
เข้าใจ และยอมรับฟังความคิดเห็นระหว่างกันมากขึ้น
และสอดคล้องกับการศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนา
ความสามารถของมารดาในการสื่อสารเรื่องเพศกับ
บุตรสาววัยรุ่นตอนต้นในมารดาที่มีบุตรสาววัยรุ่น
ตอนต้นที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใน
โรงเรียนจังหวัดมหาสารคามปีการศึกษา 2547 ของ
ประภาพรสุวรรณภูมิ¹⁴ ดำเนินการทดลอง 1 ครั้งเป็น
เวลา 1 วัน ติดตามผลหลังจากสิ้นสุดโปรแกรมเป็น
เวลา 1 เดือนและ 5 เดือนพบว่าหลังการทดลอง 1
เดือนกลุ่มทดลองมีคะแนนเจตคติต่อการสื่อสารเรื่อง
เพศกับบุตรสาววัยรุ่นตอนต้นดีกว่าก่อนการทดลอง
และกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

2. ภายหลังได้รับโปรแกรม ค่าเฉลี่ยของ
คะแนนความสะดวกใจระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่ม
เปรียบเทียบ มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญ
($p < 0.05$) อธิบายได้ว่าโปรแกรมการทดลองมีผล
ต่อคะแนนเฉลี่ยความสะดวกใจในการสื่อสารเรื่อง
เพศระหว่างมารดาและบุตรวัยรุ่นหญิงตอนต้นการ
ที่กลุ่มทดลองได้ทำกิจกรรมของโปรแกรมการมีส่วน
ร่วมของมารดา โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วม
(AIC) ทำให้มารดาของวัยรุ่นหญิงตอนต้นมองเห็น
ปัญหา และความสำคัญในการพูดคุยเรื่องเพศกับบุตร
วัยรุ่นหญิงตอนต้นของตนเอง และการที่มารดาและ
ลูกได้มีโอกาสเข้ากลุ่มด้วยกัน เป็นการช่วยพัฒนา
สัมพันธภาพอีกชั้นหนึ่ง อีกทั้งได้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยน
ประสบการณ์กับครอบครัวอื่น มารดาได้รับ
ข้อมูลที่ทำให้เกิดความเข้าใจในความต้องการของ

ลูกวัยรุ่นมากขึ้น และรับรู้สถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับ
ความเสี่ยงทางเพศในสังคมปัจจุบันที่ครอบครัวต้อง
เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ยังผลให้มารดามี
สะดวกใจมากขึ้นที่จะพูดคุย ประกอบบรรยากาศใน
การทำกลุ่มเน้นการมีส่วนร่วมให้โอกาสแสดงความคิดเห็น
อย่างอิสระซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ
สุพิศศิริอรุณรัตน์¹⁶ และ Villarruel, Loveland-
Cherry และคณะ¹² ที่ในการทำโปรแกรมได้นำทั้ง
มารดาและบุตรมาเข้าร่วมในกิจกรรมด้วยทำให้เกิด
ความเข้าใจและพัฒนาสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดมากขึ้น
และการได้มีโอกาสฝึกทักษะก่อนทำให้ลดความไม่
สะดวกใจที่จะพูดลงไปได้ เป็นการเตรียมพร้อมด้าน
อารมณ์ความรู้สึก ช่วยลดการกระดากอายในการ
สนทนาไปได้

3. ภายหลังได้รับโปรแกรมค่าเฉลี่ยของ
คะแนนทักษะระหว่างกลุ่มมารดาที่มีบุตรวัยรุ่นหญิง
ตอนต้นในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีความ
แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญ ($p < 0.05$) อธิบายได้ว่าการ
ที่ก่อนที่จะมีการฝึกปฏิบัติได้รับความรู้ในเรื่องหลัก
การสื่อสารเรื่องเพศกับวัยรุ่น และเข้าฐานการเรียนรู้
3 ฐาน ในเรื่อง การคุมกำเนิด การคบเพื่อนต่างเพศ
และการควบคุมอารมณ์เพศ ได้ความรู้เรื่องหลักการ
สื่อสารผ่านการเล่นเกมส์ และได้รับการฝึกอบรมทักษะ
การสื่อสารเรื่องเพศ มีการสรุปเนื้อหาเพื่อความ
เข้าใจที่ตรงกันหลังทำกิจกรรม ทำให้กลุ่มทดลอง
เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และมั่นใจในการสื่อสาร
กับบุตรวัยรุ่นของตนเองสอดคล้องกับการศึกษา
ของ Villarruel, Loveland- Cherry, Cabriaes
และคณะ¹² การศึกษาของ Villarruel, Loveland-
Cherry, Carol, Ronis และคณะ¹³ และการศึกษา
ของ ประภาพรสุวรรณภูมิ¹⁴ และ เพชรน้อย สิงห์ช่าง
ชัย และคณะ¹⁵ ที่ได้ศึกษาเชิงทดลองเพื่อทดสอบ
โปรแกรมการเพิ่มทักษะของมารดาผ่านกิจกรรม
กลุ่มย่อย ที่เน้น Interactive learning และเปิด
โอกาสให้มารดามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด
กิจกรรมมีลักษณะคล้ายกันกับการจัดโปรแกรมใน

การศึกษาที่ประกอบด้วยการอภิปราย กิจกรรมกลุ่มย่อย บทบาทสมมติ และฝึกทักษะ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มารดาได้มีการฝึกทักษะกันเองก่อน โดยใช้บทบาทสมมติ ได้ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่มารดา เป็นไปตามแนวคิด Self-efficacy ของ Bandura (1977) ที่กล่าวไว้ว่าบุคคลที่มีการรับรู้สมรรถนะของตนเองสูงจะมีความพยายามในการทำพฤติกรรมโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค แต่ในบุคคลที่มีการรับรู้สมรรถนะของตนเองต่ำ บุคคลนั้นจะพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้นอีกเลยการที่จัดให้มารดาได้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสารเรื่องเพศผ่านบทบาทสมมติ เป็นการสร้างประสบการณ์ตรง เพื่อพัฒนาความมั่นใจให้กับมารดาก่อนที่จะไปสื่อสารในสถานการณ์จริงกับบุตรของตนที่บ้าน อีกทั้งการมีผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารในครอบครัว (พยาบาลจิตเวช) มาเป็นผู้ให้คำปรึกษาในกลุ่มย่อย ช่วยให้เพิ่มความมั่นใจแก่มารดามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของประภาพร สุวรรณภูมิ¹³ ที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูรา (Bandura) และทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคลมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรม โดยระยะเวลาการนำโปรแกรมมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เวลา 1 วันประกอบไปด้วยกิจกรรมสร้างความตระหนักในปัญหาเรื่องเพศโดยการอ่านข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องภัยทางเพศการอภิปรายกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศของมารดาการอ่านและวิเคราะห์สถานการณ์ตัวอย่างดูการสาธิตและฝึกปฏิบัติแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับทักษะการปฏิเสธและหาทางออกเล่นเกมการสื่อสารคือเกมหยั่งจิตทายใจเกมเธอคือคนดีแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรสาวขณะดูวีซีดีซึ่งสื่อที่ใช้ประกอบด้วยข่าวจากหนังสือพิมพ์สื่อคอมพิวเตอร์เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ระบบสืบพันธุ์เพศหญิง ใบงานสถานการณ์ตัวอย่าง ลูกยางอนามัย ยาเม็ดคุมกำเนิด โมเดล

อวัยวะเพศชาย วิธีดีประกอบการแสดงบทบาทสมมติ เรื่องการสื่อสารเรื่องเพศ เมื่อพิจารณาทักษะการสื่อสารรายข้อพบว่า การพูดคุยเรื่องเพศมีการเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เช่นเปิดโอกาสให้ซักถามประสบการณ์เรื่องเพศของตนเอง การทวนความเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน การยกตัวอย่างในการพูดคุยเรื่องเพศเป็นต้น ส่วนการใช้เหตุผลและควบคุมอารมณ์ได้มีคะแนนเฉลี่ยลดลง ซึ่งจากการทำกิจกรรมตามกระบวนการ AIC ข้า เพื่อประเมินปัญหา อุปสรรคในการสื่อสารเรื่องเพศร่วมกันของมารดาหลังมารดากลับไปสื่อสารเรื่องเพศกับลูกของตนเองที่บ้าน 2 สัปดาห์ พบว่ามารดามีปัญหาในเรื่องการควบคุมอารมณ์ตนเองขณะสื่อสารกับลูก จากคำพูดที่ว่า “พอจะมั่นใจตอบคำถามลูก เลยมีเรื่องคุยกัน แต่ต้องนับ 1-10 ไม่ให้ตวาดมัน” หรือ “มันเถียง โมโหเลยคุยกันไม่ได้ทุกวัน” หรือ “ถามความคิดเห็นของลูก ตอนฟังพยายามระบับใจไม่ให้โมโห” เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการปฏิบัติ พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนผลผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่นโดยให้ครอบครัวมีส่วนร่วม เป็นการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันในการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นเชื่อมโยงจากบ้านสู่ชุมชน เพื่อให้เด็กวัยรุ่นหญิงมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ลดอัตราการตั้งครรภ์วัยรุ่น

2. ด้านนโยบาย มารดาซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่ใกล้ชิดลูกมากที่สุดยังขาดความรู้ในการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกสาวอยู่มาก อีกทั้งยังมีทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศเชิงลบอยู่ ส่งผลให้ยังขาดทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศกับลูก จึงควรมีมาตรการ การประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นกับครอบครัว เช่น สาเหตุและอาการของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ และวิธีการป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศ

สัมพันธ์และโรคเอดส์ วิธีการป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์การป้องกันตั้งครรภ์และการใช้ถุงยางอนามัย วิธีการจัดการกับความต้องการทางเพศด้วยตนเอง นอกจากนี้ควรเสนอให้มีการจัดทำสื่อหลากหลายสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว เช่น สื่อออนไลน์ มัลติมีเดีย ข่าวสารทางวิทยุ หรือสื่อทางสังคมออนไลน์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ มารดาของวัยรุ่นหญิงตอนต้นทุกท่านที่เข้าร่วมการวิจัย ผู้ที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนทุกท่านในงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

1. นิธิรัตน์ บุญตานนท์. ภัยจากการตั้งครรภ์วัยรุ่นเรื่องยากที่ต้องช่วยกัน. (ออนไลน์). ม.ป.ป. (วันที่ค้นข้อมูล 26 ตุลาคม 2555). เข้าถึงได้จาก <http://hpc5.anami.moph.go.th>
2. วิลยา ธรรมพินิจวัฒน์. เพศศึกษาสำหรับวัยรุ่นไทย. วารสารสภาการพยาบาล 2553; 25: 5-9.
3. สุรีย์พร กฤษเจริญ, เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, กัญจน์ พลอินทร์, วิจิตร อิงคถาวรวงศ์, และจรัญศรีทวีวัฒน์. การพัฒนาศักยภาพพ่อแม่เพื่อสอนเรื่องเพศให้ลูก. สงขลานครินทร์เวชสาร 2552; 27(4): 61-70.
4. พันธุ์ศักดิ์ศุภระฤกษ์. การสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัว. (ออนไลน์). ม.ป.ป. (วันที่ค้นข้อมูล 26 ตุลาคม 2555) เข้าถึงได้จาก <http://www.elib-online.com>
5. ชลนิทรา แสงบุราณ. รูปแบบการเลี้ยงดูและการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาวต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นตอนต้น. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกพยาบาลสาธารณสุขสาธารณสุข). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2551.
6. Jaccard JD, Gordon V. Adolescent Perceptions of Maternal Approval of Birth Control and Sexual Risk Behavior. American Journal of Public Health 2000; 90: 1426-1430.
7. อาภาพร เผ่าวัฒนา. การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น: การมีส่วนร่วมของครอบครัว โรงเรียนและชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โนเบิล; 2552.
8. วรณี เตียววิเศษ, กิ่งกาญจน์ คงสาคร, และศิริพร ภาณุวาทกุล. ความเชื่อเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและวัยรุ่นในครอบครัวไทย. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา 2554; 6(2): 48-58.
9. Dilorio C, Kelley M, Hockenberry EM. Communication about sexual issues: mothers, fathers, and friends. Journal of Adolescent Health 1999; 24: 181-189.
10. Lefkowitz ES, Kahlbaugh P, Kit-fong AT, Sigman M. Longitudinal study of AIDS Conversations between Mothers and Adolescents. AIDS Education and Prevention 1998; 10: 351-365.
11. Rosenthal D, Feldman SS. The Importance of importance: adolescents perception of parental communication about sexuality. Retrieved January 8, 2003 from <http://www.idcalibrary.com>
12. Villarruel MA, Loveland-Cherry CJ, Cabriaes GE, Ronis LD, Zhou YA. A Parent-Adolescent Intervention to increase Sexual risk Communication: Results of a randomized controlled trial. AIDS Education and Prevention 2008; 20: 371-383.
13. Villarruel MA, Loveland-Cherry CJ,

Carol J, Ronis LD. Testing the Efficacy of a Computer-Based Parent-Adolescent Sexual Communication Intervention for Latino Parents. *Family Relations* 2010; 1: 533-543.

14. ประภาพรสุวรรณกัญ. ผลของโปรแกรมพัฒนาความสามารถของมารดาในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรสาววัยรุ่นตอนต้น. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2548.
15. เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, วิภา สุวรรณรัตน์, จริญญา ศรีทวีรัตน์, อุษา สุขাপันธุ์, สมพิศ คงเวช, คັນสนีย์ บุญส่ง, ฝึเสาะ ผินโหรน, นิจจรา หัสमान, และรัชณีกุลชนะวรรณโณ. ผลของโปรแกรมเพศศึกษาสำหรับผู้ปกครอง ต่อการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่น. *สงขลานครินทร์เวชสาร* 2552; 27: 11-20.
16. สุพิศ ศิริอรุณรัตน์. การสื่อสารเรื่องเพศระหว่างพ่อแม่และลูกสาววัยรุ่น. (วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2552.